

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

635

Vragen van het lid **Jadnanansing** (PvdA) aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *een dreigend tekort aan vakmensen* (ingezonden 31 oktober 2013).

Antwoord van Minister **Bussemaker** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 29 november 2013)

Vraag 1

Hoe beoordeelt u het feit dat de afgelopen jaren minder jongeren kozen voor een ambachtelijke opleiding tot bijvoorbeeld meubelmaker, stratenmaker, tegelzetter of tandtechnicus?¹

Antwoord 1

Ik vind het van belang dat voor de Nederlandse economie ambachtelijke opleidingen en dan meer specifiek kleinschalige, unieke opleidingen zo veel mogelijk behouden blijven. Het spreekt voor zich dat er dan wel voldoende vraag vanuit de arbeidsmarkt moet zijn.

Het is aan jongeren om, mede in het licht van de arbeidsmarktvraag, een keuze voor een beroepsopleiding te maken. Van onderwijsinstellingen verwacht ik dat zij jongeren zo goed mogelijk over het arbeidsmarktperspectief voorlichten. Daartoe is onder meer dit najaar de pilot met de studiebijsluiters op zes mbo-scholen gestart. Van het bedrijfsleven mag worden verwacht dat het zorgt voor het neerzetten van een zo aantrekkelijk mogelijk carrièreperspectief voor jongeren, zodat zij na diplomering ook aan de slag gaan in de ambachtseconomie.

In tabel 1 geef ik de ontwikkeling weer van de instroom van meubelmaker/incl. scheepsinterieurbouwer, stratenmaker, technicus en tandtechnicus. De totale instroom per 2012 laat een stijgende lijn zien t.o.v. 2006. De opleidingen voor meubelmaker/incl. scheepsinterieurbouwer, stratenmaker, tegelzetter en tandtechnicus behoren overigens niet tot de 33 kleinschalige opleidingen, zoals vastgesteld door SOS Vakmanschap. De totale instroom hiervan in de periode 2006–2012 is toegenomen van 814 naar 849 studenten.

¹ «Dreigend tekort aan vaklui» <http://www.politiekemonitor.nl/9353000/1/j9vvioaf0kku7zz/vjebea7qx9ym?ac=1:jep:a:g=vi7sliso6fyz:X%2bQ%2buwPq%2fPclBT5z8WGVtj5UXYE>

Tabel 1: Instroom in een aantal opleidingen

Opleiding	Niveau	Leerweg	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Meubelmaker/ Scheeps-interieurbouwer	Niveau 4	BBL/BOL	0	0	44	235	264	254	214
	Niveau 3	BBL/BOL	29	36	50	92	87	101	142
	Niveau 2	BBL/BOL	558	584	588	566	498	550	361
Stratenmaker	Niveau 3	BBL/BOL	8	11	15	8	11	13	19
	Niveau 2	BBL/BOL	-	-	75	87	42	71	54
Tegelzetter	Niveau 2	BBL/BOL	-	-	75	87	42	71	54
Tandtechnicus	Niveau 4	BBL	54	90	86	15	2	60	49
	Niveau 2	BBL/BOL	-	-	-	-	18	14	10
Totaal			649	721	858	1.003	922	1.063	849

Vraag 2

Klopt de constatering van het Uitvoeringsorgaan werknemersverzekeringen (UWV) dat het aantal studenten voor specialistische mbo-opleidingen soms zo klein is dat een school de opleiding niet meer kan exploiteren?

Antwoord 2

Deze situatie kan zich inderdaad voordoen.

Het middelbaar beroepsonderwijs kenmerkt zich op dit moment door veel kleine opleidingen: ongeveer 40% van de 8.100 opleidingen telt minder dan 18 studenten. Kleine opleidingen zijn relatief kostbaar in de bedrijfsvoering en ze kunnen kwetsbaar zijn als het gaat om het waarborgen van de kwaliteit. Het uitgangspunt bij de lumpsumbekostiging is echter dat mbo-scholen de vrijheid hebben de middelen zo in te zetten dat het gekozen opleidingsaanbod in stand kan worden gehouden. In de bekostigingssystematiek wordt aan de hand van prijsfactoren zo goed mogelijk rekening gehouden met kostenverschillen tussen opleidingen. Daar waar sprake is van een ondoelmatige schaal mag van onderwijsinstellingen worden verwacht dat zij met elkaar en met het bedrijfsleven in overleg treden over de vraag hoe het aanbod in stand kan worden gehouden. Het gezamenlijk aanbieden van een opleiding op één locatie, het onderling uitruilen of het aanbieden van een opleiding in de beroepsbegeleidende leerweg zijn mogelijke oplossingen om dat te bereiken. Bovendien vinden dit en volgend jaar pilots voor kleinschalige, unieke opleidingen plaats om inzicht te verkrijgen in wat nodig is om dit aanbod in stand te kunnen houden. Het kabinet heeft hiertoe besloten op advies van de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). Naar aanleiding van de motie van het lid Van Meenen (D66) (31 524, nr. 172) zal ook het aspect van extra bekostiging in de pilots worden betrokken. Op mijn verzoek is de motie uitgebreid tot extra publieke en private bekostiging. Deze voorwaarde zal worden meegenomen bij de uitvoering van de pilots.

Vraag 3

Is de vrees van het UWV gegrond dat er straks een tekort aan vakmensen dreigt als de economie weer aantrekt?

Antwoord 3

Ik heb geen reden om het onderzoek, waarnaar het UWV verwijst in de arbeidsmarktrapportage, in twijfel te trekken.² Het UWV beschrijft onder meer de uitkomst van onderzoek van het EIM. Het EIM verwacht tot en met 2012 voor sommige functiegroepen een overschot en voor andere een tekort. Per saldo verwacht het EIM een tekort van 35.000 personen. Wel merk ik op dat bij het bepalen van een tekort voor de toekomst onderzoekers over het algemeen gedragseffecten niet (of zeer beperkt) meenemen.³ Het berekende tekort geeft dan een indicatie van een spanning op de arbeidsmarkt die zich op termijn zou kunnen voordoen. Verschillende aanpassingsmechanismen (waaronder meer instroom in opleidingen vanwege het te verwachten tekort) kunnen zich in de tussenliggende periode voordoen, zodat het voorspelde tekort uiteindelijk niet zal optreden. In die zin hebben voorspellingen vooral een signalerende functie.

² EIM, 2012, *Arbeidsmarktdynamiek in de ambachtseconomie tot 2021*, onderzoek in opdracht van de HBA.

³ CPB, 2013, *Economische analyse van korte en lange termijn knelpunten op de arbeidsmarkt*, Den Haag.

Vraag 4

Wat gaat u ondernemen om te zorgen dat meer jongeren gaan kiezen voor de ambachtelijke opleidingen, waarin straks een tekort dreigt te ontstaan?

Antwoord 4

Het zorgen voor een zo goed mogelijke aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van onderwijsveld en bedrijfsleven. Van het bedrijfsleven verwacht ik dat het zorgt voor een aantrekkelijk carrièreperspectief en voor voldoende stageplaatsen, zeker voor sectoren waarin op termijn tekorten worden verwacht. Deze gezamenlijke verantwoordelijkheid is ook goed terug te vinden in het Techniekpact. Dit pact bestaat uit veel acties die erop zijn gericht om jongeren meer te interesseren voor technische opleidingen en om werknemers te behouden voor de technische sector. Tot slot streef ik met de implementatie van het Actieplan Focus op Vakmanschap en de voorgenomen kwaliteitsafspraken naar nog uitdagender beroepsonderwijs. De beroepsroute moet immers meer concurrerend worden met het algemeen voortgezet onderwijs. De beroepsroute lijkt nu nog teveel een negatieve keuze en dat doet geen recht aan de waarde van het Nederlandse beroepsonderwijs. Sinds de zomer ben ik door middel van een zogenoemde MBO-tour in gesprek met het middelbaar beroepsonderwijsveld en alle betrokken partners over de vraag of het beroepsonderwijs voldoende is uitgerust voor de uitdagingen van de toekomst. Het zorgen voor een zo goed mogelijke aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, waaronder een zo concurrerend mogelijke beroepsroute, zijn daarbij belangrijke thema's (geweest). Uw Kamer zal in het voorjaar over de uitkomsten van deze tour worden geïnformeerd.